

Correlated Factors of Public Participation in Solid Waste Recycling : A Case Study of Yannava and Bangkapi Districts

Boonchong Chawsithiwong

*Associate Professor, The Graduate School of Social and Environmental Development,
National Institute of Development Administration*

Abstract

When one district has higher capacity in community solid waste recycling than another district, factor of public participation in community solid waste recycling of the two districts may differ. Objectives of this study were to study the factors of public participation in solid waste recycling between two districts with far different in waste recyclings. Yannawa district with high capacity and Bangkapi district with very low capacity in solid waste recycling were studied comparatively in 2009. Survey research by questionnaire and qualitative research by observation and in-depth interview were performed. The results of study revealed the different factors between two districts such as number of family members, status of a person in his/her family, and knowledge. Some suggestion and recommendations were provided to the Director of Bangkapi district for the capacity building in solid waste recycling in the future.

Keywords: Public participation, Solid waste recycling, Yannawa district, Bangkapi district

ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการคัดแยกมูลฝอยชุมชน : ศึกษากรณีเขตยานนาวาและเขตบางกะปิ

บุญจง ขาวสิทธิพงษ์

รองศาสตราจารย์คณะพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

บทคัดย่อ

จุดประสงค์ของการศึกษานี้ คือ เพื่อศึกษาปัจจัยการมีส่วนร่วมของประชาชนในการคัดแยกมูลฝอยเพื่อการรีไซเคิลของเขตยานนาวาและเขตบางกะปิ และเพื่อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการคัดแยกมูลฝอยเพื่อการรีไซเคิลของเขตบางกะปิให้ดีขึ้น วิธีการที่ใช้ในการศึกษานี้ ได้แก่ แบบสอบถาม การสังเกตการณ์ในพื้นที่ และการสัมภาษณ์เชิงลึก ใช้แบบสอบถามให้ได้มา ซึ่งข้อมูลจากประชาชนในเขตยานนาวาและเขตบางกะปิจำนวนเขตละ 400 คน คำนวณจากสุตรยามาเน่และสุ่มแบบระบบคือ ทุก 1 ครั้วเรือนวัน 4 ครั้วเรือน ทั้งนี้เนื่องจากข้อมูลข่าวสารเผยแพร่ของกรมควบคุมมลพิษ ปี 2550 เปรียบเทียบให้เห็นว่า เขตยานนาวามีการคัดแยกมูลฝอยชุมชนสูงกว่าเขตบางกะปิมาก สำหรับการสัมภาษณ์เชิงลึกได้ทำการสัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้องและผู้นำชุมชนที่อาศัยอยู่ในทั้งสองเขต เขตละ 6 คน และสัมภาษณ์เชิงลึกเจ้าหน้าที่กรุงเทพมหานครอีก 2 คน รวมทั้งสิ้น 14 คน นอกจากนี้ผู้วิจัยได้ลงพื้นที่ศึกษาเพื่อสำรวจสภาพแวดล้อมระหว่างการเก็บข้อมูลปฐมภูมิด้วย ตัวแปรอิสระที่ใช้ในการศึกษาเชิงปริมาณ ได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคล (เพศ อายุ การศึกษา รายได้ อาชีพ จำนวนคนในครอบครัว สถานภาพและระยะเวลาที่อยู่อาศัยในพื้นที่) ความรู้ ทักษะ ความยินดีเข้าร่วมและยินดีเข้าร่วมโดยมีบริบทของชุมชนสนับสนุน ส่วนตัวแปรตามได้แก่ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการคัดแยกมูลฝอยชุมชน แบบสอบถามได้รับการทดสอบความตรงโดยผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่าน และนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ที่เขตมีนบุรี จำนวน 20 ชุด วิเคราะห์ความเชื่อมั่นโดยหาสัมประสิทธิ์ของแอลฟาครอนบัก สำหรับข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์เชิงลึกได้รับการทดสอบสามเส้าเพื่อความเชื่อมั่นของข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณใช้สถิติ เช่น ค่าเฉลี่ย ร้อยละ ความถี่ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบ ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ และตัวแปรตามโดยใช้ t-test, F-test, Welch-test, Bonferroni test, Dennett's T3 และ Pearson's Correlation ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการคัดแยกมูลฝอยในเขตยานนาวาและเขตบางกะปิที่แตกต่างกันจากการทดสอบสมมติฐาน คือ จำนวนสมาชิกในครัวเรือน สถานภาพในครัวเรือน และความรู้ในการคัดแยกมูลฝอย อีกทั้งจำนวนร้านรับซื้อของเก่าในเขตยานนาวามีมากกว่าในเขตบางกะปิถึง 31 ร้าน ทำให้ประชาชนที่คัดแยกมูลฝอยหาที่ขายได้ง่าย จึงใคร่เสนอแนะให้ส่วนราชการที่รับผิดชอบเพิ่มการณรงค์ในรูปแบบต่างๆ และจัดงบประมาณสนับสนุนอย่างต่อเนื่องเพียงพอ สนับสนุนภาชนะและอุปกรณ์ต่างๆ ในกิจกรรมการคัดแยกมูลฝอย ส่งเสริมให้มีร้านรับซื้อของเก่ามากขึ้นและกระจายทั่วพื้นที่สำคัญ ผู้อำนวยการเขตต้องกำหนดนโยบายการแยกมูลฝอยให้ชัดเจนและจริงจังในการนำนโยบายไปปฏิบัติ และติดตามผลการดำเนินการอย่างใกล้ชิด

คำสำคัญ : การมีส่วนร่วมของประชาชน, การคัดแยกมูลฝอย, เขตยานนาวา, เขตบางกะปิ

1. ที่มาและความสำคัญของปัญหาวิจัย

มลพิษชุมชนเป็นมลพิษที่เกิดจากกิจกรรมต่างๆในชุมชน เช่น บ้านพักอาศัย ธุรกิจร้านค้า สถานประกอบการ สถานบริการ ตลาดสด สถาบันต่างๆทั้งนี้รวมถึงมลพิษอันตรายและมลพิษติดเชื้อมากมาย (Office of the Cabinet Secretariat, 2007:1-5)

การจัดการมลพิษ หมายถึง ระบบ หลักการ มาตรการ ตลอดจนวิธีการที่เกี่ยวกับการกำจัดมลพิษตั้งแต่การเกิดมลพิษ จนถึงการกำจัดมลพิษ ประกอบด้วย การจัดการต้นทาง ได้แก่ การควบคุมการทิ้งมลพิษ การลดการผลิตมลพิษ การคัดแยกมลพิษที่แหล่งกำเนิด การจัดการระหว่างทาง ได้แก่ การเก็บรวบรวมและขนมลพิษ การคัดแยกมลพิษ การแปรสภาพมลพิษ การขนถ่าย และการขนส่งมลพิษ การจัดการปลายทาง ได้แก่ การกำจัดขั้นสุดท้ายโดยวิธีฝังกลบ เผาหรือวิธีการอื่นๆ (Mahatchariyawong, 2002: 112)

ทุกวันนี้คนไทยกว่า 60 ล้านคน สามารถผลิตมลพิษชุมชนได้มากถึง 14 ล้านตันต่อปี แต่ความสามารถในการจัดเก็บไม่ถึงร้อยละ 70 ของมลพิษที่เกิดขึ้น แม้กรุงเทพมหานครจะมีความสามารถในการจัดเก็บสูงมากราวร้อยละ 90 ก็ตาม (Glawe, Visvanathan and Alamgir, 2008) จึงทำให้เกิดปัญหามลพิษตกค้างตามสถานที่ต่างๆ หรือมีการนำไปกำจัดโดยวิธีเทกอง ไม่ถูกต้องตามหลักสุขาภิบาล ก่อให้เกิดปัญหาอากาศเสีย น้ำเสีย พาหะนำโรค เหวอราคาญและความไม่น่าดู (Department of Pollution Control, 2009) ปัญหาดังกล่าวนับว่าเป็นปัญหาด้านทางประการแรก

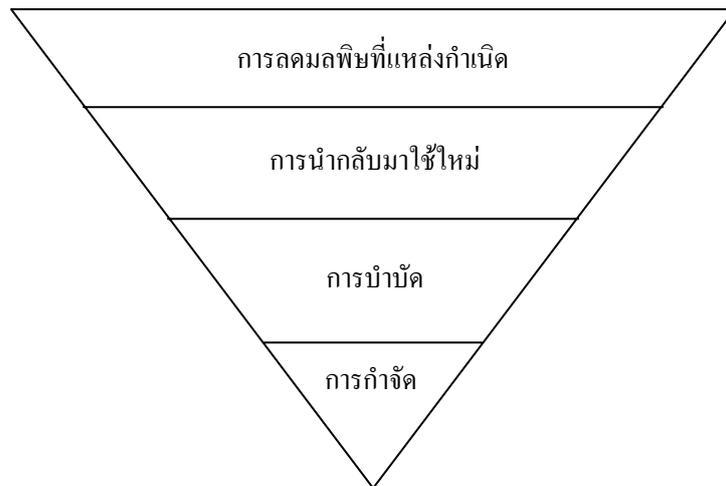
ปัญหาด้านทางประการต่อมาที่สำคัญ ได้แก่ ประชาชนไทยยังให้ความร่วมมือในการคัดแยกมลพิษที่แหล่งกำเนิดไม่มากนัก การคัดแยกมลพิษที่ทำกันอยู่ส่วนมากเป็นกิจกรรมที่ทำเพื่อการยังชีพ ในประเทศพัฒนาแล้วส่วนใหญ่ เช่น ญี่ปุ่นและเยอรมัน มิได้แยกมลพิษเพื่อการยังชีพ แต่เพื่อประสิทธิภาพในการจัดการมลพิษเป็นสำคัญ ในบางประเทศการคัดแยกมลพิษเพื่อรีไซเคิลเป็นธุรกิจที่สร้างรายได้มากมาย เช่น สหรัฐอเมริกา ออสเตรเลีย และจีน เป็นต้น

ปัจจุบันเมื่อทรัพยากรโลกเหลือน้อยลง ทรัพยากรในมลพิษจึงเป็นสิ่งที่ไม่อาจมองข้ามได้ มลพิษได้รับการยอมรับว่าเป็นทรัพยากรที่มีค่ามิใช่สิ่งที่ประสงค์จะนำไปทิ้งหรือกำจัดดังเช่นสมัยก่อน เจ้าของทรัพยากรมลพิษที่คัดแยกมลพิษเพื่อการรีไซเคิลสามารถขายเป็นเงินได้ นักธุรกิจบางคนเพียงเปิดกิจการรับซื้อมลพิษเพื่อการรีไซเคิล เช่น พลาสติก ขวด เครื่องคอมพิวเตอร์ รวมทั้งเศษโลหะ ได้แก่ เหล็ก ทองแดง ทองเหลือง ก็สามารถรวยได้ เช่น บริษัททวงษ์พานิช ที่ขยายสาขามากมายหลายแห่งทั่วประเทศ เป็นต้น

ปัญหาอุปสรรคกลางทางที่พบทั่วไป ได้แก่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจำนวนไม่น้อยที่ประสบปัญหาการเก็บขนมลพิษและพัฒนาสถานีขนถ่ายมลพิษ ส่วนปัญหาอุปสรรคที่ปลายทาง ได้แก่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจำนวนมากประสบปัญหาพื้นที่กำจัดมลพิษอันเนื่องมาจากการ

ต่อต้านจากประชาชน และขาดการนำหลักการภาครัฐร่วมเอกชนมาใช้ให้เป็นประโยชน์ในการจัดการมูลฝอยชุมชนในพื้นที่ที่ตนรับผิดชอบ ดังนั้น การแก้ปัญหามูลฝอยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงต้องแก้ไขที่ต้นทางอันจะส่งผลต่อการจัดการมูลฝอยระหว่างทางและปลายทางด้วย

การจัดการมลพิษ รวมทั้งการจัดการมูลฝอย ควรเน้นการป้องกันเป็นสำคัญในเบื้องต้น ได้แก่ การลดการก่อให้เกิดมลพิษ และการรีไซเคิล ถ้าป้องกันแล้วยังมีมลพิษเหลืออยู่จึงควรพิจารณาการบำบัดและกำจัดมลพิษต่อไป ดังแสดงในภาพ 1

ภาพ 1 ระดับขั้นตอนการจัดการมลพิษ

ที่มา: Bishop, 2000: 14

วิธีการจัดการมูลฝอยที่ได้รับการแนะนำให้ปฏิบัติมากที่สุด ได้แก่ การรีไซเคิลกลับมาใช้ประโยชน์อีก เนื่องจากมูลฝอยชุมชนส่วนมากสามารถรีไซเคิลได้ แต่ปัจจุบันในประเทศไทยประชาชนรีไซเคิลมูลฝอยโดยเฉลี่ยเพียงร้อยละ 22 เท่านั้น จากปริมาณมูลฝอยทั้งหมดที่เกิดขึ้นในแต่ละวัน ขณะที่ประชาชนในต่างประเทศสามารถรีไซเคิลมูลฝอยได้ถึงร้อยละ 40 ดังนั้น ประชาชนไทยควรได้รับการส่งเสริมสนับสนุนให้รีไซเคิลเพิ่มมากขึ้น (Department of National Science & Technology Development, 2008: 201)

การคัดแยกมูลฝอยเพื่อการรีไซเคิลสามารถปฏิบัติได้ทั้งที่แหล่งกำเนิดโดยผู้ผลิตมูลฝอยเอง และคัดแยกในช่วงเก็บขนมูลฝอยโดยพนักงานเก็บขนมูลฝอยและซาเล้ง คัดแยกที่สถานีขนถ่ายมูลฝอยโดยพนักงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และการคัดแยกที่ปลายทางหลุมฝังกลบมูลฝอยโดยประชาชนหรือพนักงานของบริษัทรับฝังกลบมูลฝอย การคัดแยกมูลฝอยเพื่อการใช้ประโยชน์ รวมถึงการคัดแยกมูลฝอยเปียก เช่น เศษอาหาร และเศษผักผลไม้จากครัวเรือน ที่จำหน่ายอาหาร

สถานที่เก็บสะสมอาหาร และอื่นๆ สามารถนำไปใช้เลี้ยงสัตว์ หรือ ทำปุ๋ยหมัก หรือ น้ำหมักชีวภาพ หรือนำไปใช้ผลิตพลังงานชีวภาพได้ การคัดแยกมูลฝอยจึงปฏิบัติได้ทั้งกับมูลฝอยเปียกและมูลฝอยแห้ง หลังการคัดแยกมูลฝอยเพื่อการรีไซเคิล และใช้ประโยชน์อีกดังกล่าวแล้ว ปริมาณมูลฝอยได้ลดลงเป็นอันมาก ทำให้สะดวกต่อการจัดการมากขึ้น ส่งผลให้การจัดการมูลฝอยมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

การมีส่วนร่วมของประชาชนในฐานะผู้ผลิตมูลฝอยและเจ้าของทรัพยากรมูลฝอยมีความสำคัญมาก ถ้าพนักงานของท้องถิ่นไม่สามารถจัดการมูลฝอยอย่างมีประสิทธิภาพได้ จากข้อมูลของกรุงเทพมหานคร พบว่า องค์ประกอบของมูลฝอยร้อยละ 48.63 เป็นมูลฝอยที่สามารถคัดแยกเพื่อการรีไซเคิลได้ และพบว่ามี การคัดแยกเพื่อการรีไซเคิลเพียงร้อยละ 20.01 นั่นคือมีการรีไซเคิลเพียง 1,780.27 ตันต่อวัน จากปริมาณมูลฝอยที่ผลิตจำนวน 8,897 ตันต่อวัน โดยเขตที่มีการคัดแยกมูลฝอยเพื่อการรีไซเคิลสูงสุดได้แก่เขตยานนาวา ร้อยละ 65.89 ส่วนเขตบางกะปิมีการคัดแยกมูลฝอยเพื่อการรีไซเคิล เพียงร้อยละ 9.29 จะเห็นได้ว่าทั้งสองเขตดังกล่าวมีศักยภาพในการคัดแยกมูลฝอยเพื่อการรีไซเคิลแตกต่างกันมาก (Department of Pollution Control, 2007) การมีส่วนร่วมของประชาชนในสองเขตดังกล่าวน่าจะมีปัจจัยอะไรที่แตกต่างกัน

จากศักยภาพที่แตกต่างกันของเขตยานนาวาและเขตบางกะปิดังกล่าว เป็นที่มาของประเด็นคำถามที่น่าสนใจว่า ปัจจัยการมีส่วนร่วมของประชาชนในการคัดแยกมูลฝอยเพื่อการรีไซเคิลมีอะไรที่แตกต่างกันในสองเขตดังกล่าว กรณีนี้เขตยานนาวามีการคัดแยกมูลฝอยเพื่อการรีไซเคิลสูงมากถือเป็นแบบอย่างที่ดี (Benchmark) ส่วนเขตบางกะปิมีการคัดแยกมูลฝอยเพื่อการรีไซเคิลน้อยกว่าเขตยานนาวามาก มีสิ่งใดที่ควรพัฒนาหรือปรับปรุงให้ดีขึ้นในมิติของการมีส่วนร่วมของประชาชนโดยเรียนรู้จากเขตยานนาวา

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย มี 2 ประการ ได้แก่

1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการคัดแยกมูลฝอยเพื่อการรีไซเคิลของเขตยานนาวาและเขตบางกะปิ
2. เพื่อสำรวจความรู้ และทัศนคติของประชาชนที่เกี่ยวกับการคัดแยกมูลฝอยเพื่อการรีไซเคิล รวมทั้งความยินดีเข้าร่วมทั้งเชิงพฤติกรรมและเชิงบริบทของชุมชน

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

ได้ทราบปัจจัยที่แตกต่างในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการคัดแยกมูลฝอยชุมชนเพื่อการรีไซเคิลระหว่างเขตยานนาวา และเขตบางกะปิ อันเป็นประโยชน์ต่อส่งเสริมการคัดแยกมูลฝอยชุมชนของชุมชนในเขตบางกะปิต่อไป

4. การประมวลเอกสาร โดยสรุปมีดังนี้

4.1 การมีส่วนร่วมของประชาชนตามปฏิญญาสากลขององค์การสหประชาชาติว่าด้วยสิ่งแวดล้อมและการพัฒนา (The UNCED) หลักการที่ 10 ในปฏิญญาดังกล่าวระบุไว้ว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อม 3 ประการประกอบด้วย สิทธิการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารด้านสิ่งแวดล้อม สิทธิในการมีส่วนร่วมตัดสินใจ และสิทธิในการติดตามตรวจสอบ(United Nations , 1992)

4.2 Panich (2004) แสดงความเห็นว่าคุณสมบัติหลายนัยและหลายมิติ ได้แก่ (1) สิ่งนำมาใช้จะไม่หมดหรือสึกหรอ แต่จะยิ่งงอกเงยและงอกงามขึ้น (2) สารสนเทศที่นำไปสู่การปฏิบัติ (3) สิ่งที่เกิดคาดเดาไม่ได้ และ (4) สิ่งที่ยื่นกับบริบทและกระตุ้นให้เกิดขึ้นโดยความต้องการ

นักวิชาการหลายคนเชื่อว่า ความรู้มีความสัมพันธ์กับความเชื่อ (Pryor, 2009 และ Russell, 1926) อย่างไรก็ตาม สำหรับการวิจัยนี้คาดว่าความรู้เป็นปัจจัยหนึ่งที่น่าไปสู่พฤติกรรมคัดแยกมูลฝอยของประชาชน บนพื้นฐานที่ว่า ความรู้คือสารสนเทศที่นำไปสู่การปฏิบัติ และเมื่อบุคคลมีความรู้เกี่ยวกับประโยชน์และวิธีในการคัดแยกมูลฝอยย่อมเกิดความเชื่อว่าการคัดแยกมูลฝอยเป็นประโยชน์ส่วนตนและส่วนรวม นำไปสู่การมีส่วนร่วมในการแสดงพฤติกรรมคัดแยกมูลฝอย

4.3 ทฤษฎีทัศนคติ

ทัศนคติ หมายถึง ความคิดความเข้าใจ หรือสภาวะความพร้อมทางจิตที่บุคคลมีต่อสิ่งเร้าต่างๆ เช่น คน สัตว์ วัตถุ และสถานการณ์ต่างๆ อันเป็นผลจากประสบการณ์ที่จะส่งผลกระทบต่อตัดสินใจ อารมณ์ ท่าทีที่แสดงออกมาเป็นพฤติกรรมในทางใดทางหนึ่ง (Katavanich, 2003; Ngundee, 2002 ; Wongsawatdhiwat, 1995)

ทัศนคติก่อนข้างเป็นเรื่องของนามธรรมเพราะเราไม่สามารถเห็นรูปร่างของทัศนคติได้ แต่มีความสำคัญในการกำหนดพฤติกรรมของมนุษย์ ดังปรากฏในทฤษฎีและผลการวิจัยที่สนับสนุน (Ajzen and Fisbein , 1980 ; Kanchom, 2010; Novabizz, 2009) การวิจัยนี้ได้นำเอาทัศนคติมาใช้เป็นปัจจัยหนึ่งที่น่าจะมีผลต่อพฤติกรรมมีส่วนร่วมในการคัดแยกมูลฝอยของบุคคล

4.4 แนวคิดความยินดีเข้าร่วม

ความยินดีเข้าร่วม หมายถึง ความเต็มใจของบุคคลที่จะมีส่วนร่วมในกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่ง ภายใต้บริบทของชุมชน

ความยินดีเข้าร่วมกิจกรรมของบุคคลสามารถวัดได้โดยตัวชี้วัดต่างๆ ได้แก่ (Mitchell, 2002) 1) ร่วมรับรู้และเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร 2) ร่วมกำหนดนโยบายและแผน 3) ร่วมให้ข้อคิดเห็นและเสนอแนะ 4) ร่วมตัดสินใจ 5) ร่วมปฏิบัติ 6) ร่วมรับผลประโยชน์ 7) ร่วมในกระบวนการยุติธรรม 8) ร่วมสนับสนุน

สาเหตุของความยินดีเข้าร่วม ได้แก่ บริบทของชุมชน ปัจจัยที่เกี่ยวกับบริบทของชุมชนจึงมีความสำคัญ สามารถวัดระดับความยินดีเข้าร่วมกิจกรรมหากมีปัจจัยสนับสนุนในเชิงบริบทของชุมชนได้ (Mitchell, 2002, 2005) ดังนี้ (1) ช่องทางการสื่อสาร เป็นปัจจัยสำคัญสำหรับความยินดีเข้าร่วม หากมีช่องทางการสื่อสารระหว่างบุคคลและชุมชนที่เอื้ออำนวย สะดวกรวดเร็วเข้าถึงได้ง่ายก็จะทำให้คนในชุมชนรับทราบและมีส่วนร่วมในกิจกรรมมากขึ้น (2) การเชื่อถือศรัทธาในผู้นำ หากมีผู้นำชุมชนที่ให้ความสำคัญกับปัญหาสิ่งแวดล้อมในชุมชน มีความเป็นผู้นำ มีคุณธรรม ซื่อสัตย์ สุจริต ย่อมเป็นที่เคารพและศรัทธาของคนในชุมชน ทำให้คนในชุมชนยินดีให้ความร่วมมือในกิจกรรมต่างๆ ได้ง่าย (3) เงินหรืองบประมาณ เป็นปัจจัยสำคัญอีกประการหนึ่งที่สนับสนุนการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ หากชุมชนมีงบประมาณในการสนับสนุนกิจกรรมหรือการดำเนินโครงการต่าง ๆ ก็น่าจะทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น (4) เวลาเกี่ยวข้องกับมีส่วนร่วมของบุคคลในชุมชนเนื่องจากแต่ละบุคคลต่างก็มีภาระของตัวเอง เช่น การประกอบอาชีพ และภาระอื่นสำหรับตนหรือครอบครัว ดังนั้น บุคคลที่มีเวลามาก อาจยินดีเข้าร่วมมาก คนที่มีเวลาน้อยก็อาจมีความยินดีเข้าร่วมในกิจกรรมต่างๆ ได้น้อย บุคคลที่ไม่มีเวลาวางเลยอาจไม่เข้าร่วมกิจกรรมเลย (5) ความสามัคคีของคนในชุมชน หากคนในชุมชนมีความสามัคคีกันก็จะเกิดการร่วมแรงร่วมใจในการทำกิจกรรมต่างๆ ร่วมกัน การมีส่วนร่วมของคนในชุมชนก็จะมียิ่งขึ้น (6) ความเท่าเทียม หรือความเสมอภาคของคนในชุมชน ถ้าคนในชุมชนมีความเสมอภาคกัน ไม่มีบุคคลใดมีอภิสิทธิ์เหนือบุคคลใด กิจกรรมของชุมชนก็น่าจะได้รับความร่วมมือ (7) อำนาจหน้าที่ซึ่งได้รับมอบหมาย หากบุคคลใดได้รับมอบหมายจากชุมชนให้มีหน้าที่ในโครงการหรือกิจกรรมใด มักมีความรับผิดชอบและยินดีเข้าร่วมกิจกรรมมากกว่าบุคคลอื่นที่ไม่ได้รับมอบหมายหน้าที่แต่อย่างใด (8) นโยบายของท้องถิ่น โครงการหรือกิจกรรมใดสอดคล้องกับนโยบายของท้องถิ่น คนในชุมชนมักให้ความสนใจเข้าร่วม เมื่อชุมชนให้การสนับสนุนย่อมทำให้การทำงานร่วมกันมีความสะดวกยิ่งขึ้น (9) การรณรงค์อย่างต่อเนื่องอาจทำให้ความรู้และทัศนคติของคนในชุมชนเปลี่ยนแปลงไปและในที่สุดพฤติกรรมของคนในชุมชนอาจเปลี่ยนแปลงได้ หากการรณรงค์ทำอย่างต่อเนื่องคนในชุมชนรับรู้มากขึ้น จะทำให้ประชาชนเข้าร่วมมากขึ้นด้วย (10) คน

ในชุมชนมีความเห็นสอดคล้องกัน มีความคิดและการกระทำไปในทางเดียวกัน จะทำให้เกิดพลังเมื่อคนจำนวนมากเข้าร่วมกิจกรรม ทำให้งานดำเนินไปด้วยดี ไม่มีปัญหาขัดแย้งกัน (11) ทัศนคติของคนที่อยู่ในชุมชนเป็นปัจจัยสำคัญ หากคนในชุมชนตระหนักในผลกระทบของกิจกรรมหรือโครงการเชิงบวก คนในชุมชนจะมีส่วนร่วมมากขึ้น (12) ความรู้เป็นปัจจัยสำคัญอีกประการหนึ่ง หากมีการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับกิจกรรมหรือโครงการ คนในชุมชนจะเข้าใจและเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น (13) การได้รับการยอมรับจากคนในชุมชน จะทำให้นุคคลนั้นมีความยินดีเข้าร่วมกิจกรรมหรือโครงการ ตรงกันข้าม หากบุคคลนั้นไม่เป็นที่ยอมรับจากคนในชุมชน ความสนใจของบุคคลนั้นที่จะเข้าร่วมกิจกรรมหรือกิจกรรมย่อมมีน้อยมาก เนื่องจากเกรงว่าถ้าเข้าร่วมแล้วอาจจะถูกรังเกียจจากคนในชุมชนได้

4.5 ทฤษฎีพฤติกรรม ในการวิจัยนี้ผู้วิจัยได้มีโอกาสศึกษาทฤษฎีพฤติกรรมสองทฤษฎี ได้แก่ ทฤษฎีการกระทำอย่างมีเหตุผล (TRA-The Theory of Reasoned Action) และทฤษฎีพฤติกรรมอย่างมีแผน (TPB-The Theory of planned Behavior) ทั้งสองทฤษฎีได้รับการพัฒนาโดย Fishbein and Ajzen (1975,1980) ทฤษฎีหลังเสริมทฤษฎีแรกให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ทฤษฎีการกระทำอย่างมีเหตุผล มีใจความสำคัญว่า ปัจจัยที่ดีที่สุดในการกำหนดพฤติกรรมมิใช่ทัศนคติ ตามความเชื่อเดิมจากทฤษฎีทัศนคติ (The Theory of Attitude) แต่เป็นความตั้งใจและจงใจ (Intention) ส่วนความตั้งใจหรือจงใจสามารถเทียบได้กับความยินดีเข้าร่วม (Willing to Participate) ความตั้งใจหรือจงใจตามทฤษฎีการกระทำอย่างมีเหตุผลเกี่ยวข้องกับปัจจัย 2 ประการ ได้แก่ ทัศนคติ (Attitude) และปทัสฐานทางสังคมส่วนบุคคล (Subjective Norm) ซึ่งหมายถึงการสนับสนุนจากคนรอบตัวให้กระทำพฤติกรรมเป้าหมายนั้น ในการวิจัยนี้ได้ใช้ตัวแปรการยินดีเข้าร่วมโดยมีชุมชนสนับสนุนด้วย ปัจจัยทั้ง 2 ประการในทฤษฎีที่กล่าวมานี้เกี่ยวข้องกับตัวแปรภายนอกหลายประการ เช่น ลักษณะประชากร ทัศนคติต่อเป้าหมายของบุคคล ลักษณะส่วนบุคคล ตัวแปรภายนอกที่นำมาใช้เป็นตัวแปรอิสระสำหรับการวิจัยได้แก่ ลักษณะส่วนบุคคล

ทฤษฎีการกระทำอย่างมีเหตุผล ได้รับการพัฒนาเพิ่มขึ้นโดย Albarracin, Johnson, Muellerleile and Fishbein (2001) โดยเพิ่มปัจจัยของความตั้งใจหรือจงใจจากเดิมสองประการเป็น 3 ประการ เพิ่มการควบคุมตนโดยจิตสำนึกที่ดี (Perceived Behavioral Control) ต่อมา Miller (2005) ได้เพิ่มการควบคุมตนตามจริง (Actual Behavioral Control) ขึ้นอีกปัจจัยหนึ่ง รวมแล้วความตั้งใจหรือจงใจ ที่มีผลโดยตรงต่อพฤติกรรมของบุคคล ประกอบด้วยปัจจัย 4 ประการ ได้แก่ ทัศนคติ ปทัสฐานทางสังคมของบุคคล การควบคุมตนด้วยจิตสำนึก และการควบคุมตน

ตามจริง ความตั้งใจหรือจงใจตามทฤษฎี TRA และ TPB ถือว่าพฤติกรรมการมีส่วนร่วมเกิดจากความตั้งใจหรือจงใจของบุคคล และมักกระทำอย่างมีแผน

5. สมมติฐาน และการทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐานการวิจัยที่ต้องการทดสอบ ได้แก่ ลักษณะของบุคคล (เพศ อายุ การศึกษา รายได้และอาชีพ) ความรู้และทัศนคติ เกี่ยวกับการคัดแยกมูลฝอยเพื่อการรีไซเคิลของบุคคล ความยินดีเข้าร่วมและความยินดีเข้าร่วมกิจกรรมคัดแยกมูลฝอยเมื่อมีปัจจัยสนับสนุนในเชิงบริบทของชุมชน มีความสัมพันธ์การมีส่วนร่วมของประชาชนในการคัดแยกมูลฝอย ทั้งนี้ตามกรอบแนวคิดในการวิจัยตามภาพ 2

6. สถิติวิเคราะห์

การวิเคราะห์ข้อมูลและการทดสอบสมมติฐานใช้โปรแกรมสถิติสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์ สถิติที่ใช้ประกอบด้วย ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ร้อยละและ ความถี่ ส่วนการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตามใช้สถิติ t-test, F-test, Welch test และ Pearson's Correlation ในการทดสอบสมมติฐาน ใช้ t-test เมื่อทดสอบความแตกต่างของตัวแปรของ 2 กลุ่มย่อย ใช้ F-test และวิธีการทดสอบของรายคู่ของ Bonferroni เมื่อทดสอบค่าความแปรปรวนของกลุ่มย่อยแล้วพบว่า ค่าความแปรปรวนไม่ต่างกันมากและใช้ Welch test และวิธีการทดสอบรายคู่ของ Dunnett's T3 เมื่อทดสอบค่าความแปรปรวนของกลุ่มย่อยแล้วพบว่า ค่าความแปรปรวนต่างกันในระดับที่ยอมรับได้ ส่วน Pearson's Correlation ใช้ทดสอบหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตามโดยเกณฑ์ในการวัดคะแนนระดับความสัมพันธ์ มีทั้งความสัมพันธ์เชิงบวก (1 ถึง 1.00) และความสัมพันธ์เชิงลบ (-0.01 ถึง -1.00)

7. วิธีวิจัย

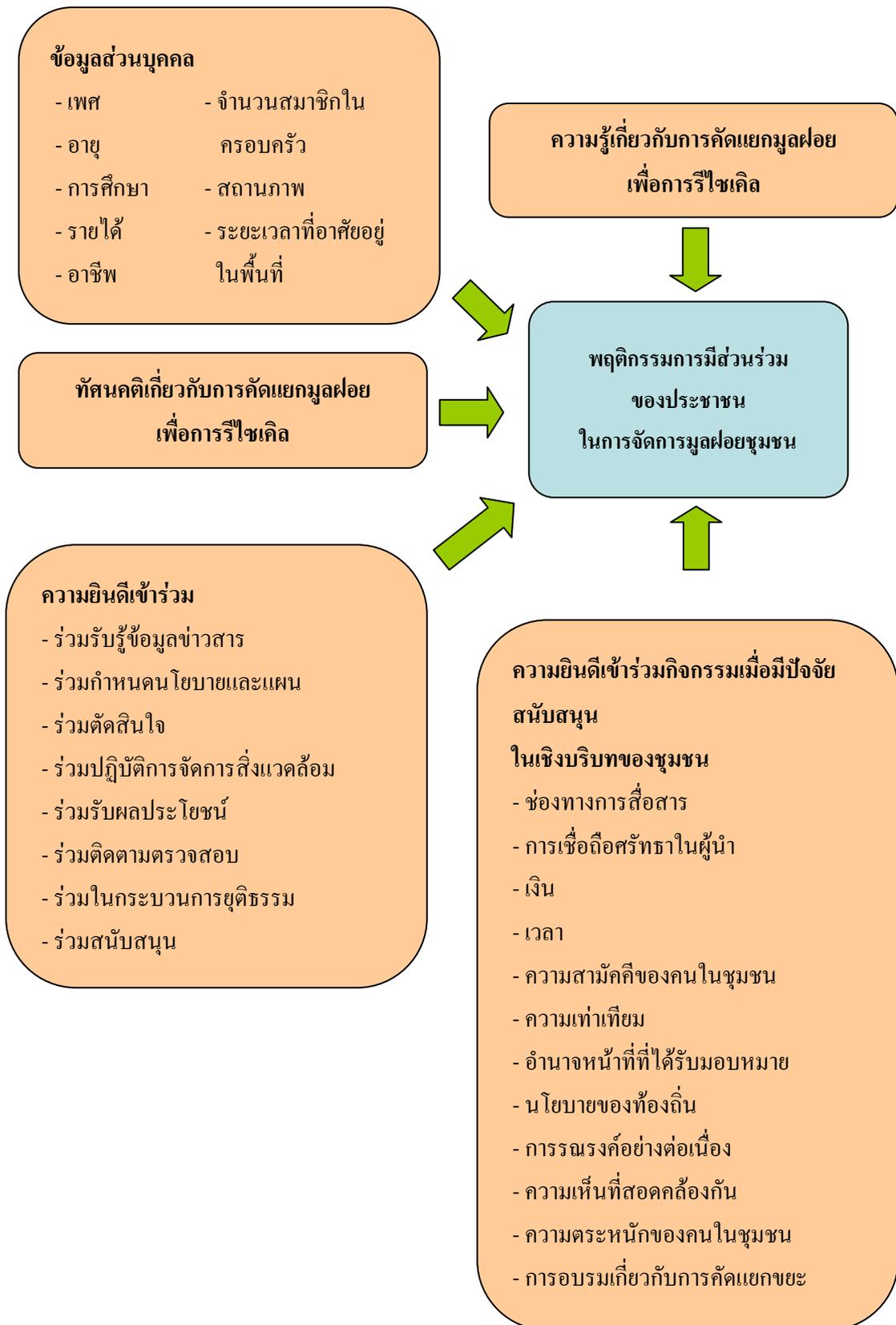
7.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัยนี้ ได้แก่ บุคคลที่เกี่ยวข้องซึ่งทำการสัมภาษณ์เชิงลึกและประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตยานนาวา และเขตบางกะปิ ที่สัมภาษณ์โดยใช้แบบสอบถาม มีจำนวนดังนี้

กลุ่มตัวอย่างที่เป็นบุคคลที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ เจ้าหน้าที่สำนักสิ่งแวดล้อม กรุงเทพมหานคร

2 ตัวอย่าง

เขตยานนาวา ประกอบด้วย เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง 4 ตัวอย่าง ผู้นำชุมชน 1 ตัวอย่าง และเจ้าของร้านรับซื้อของเก่า 1 ตัวอย่าง รวม 6 ตัวอย่าง

ภาพ 2 กรอบแนวคิดในการศึกษา

เขตบางกะปิ ประกอบด้วย เจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้อง 3 ตัวอย่าง ผู้นำชุมชน 2 ตัวอย่าง และ
เจ้าของร้านรับซื้อของเก่า 1 ตัวอย่าง รวม 6 ตัวอย่าง

รวมกลุ่มตัวอย่างบุคคลที่เกี่ยวข้องทั้งหมด 14 ตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่เป็นประชาชนผู้อาศัยอยู่ในเขตยานนาวา และเขตบางกะปิ เขตละ 400
ตัวอย่าง

7.2 วิธีสุ่มตัวอย่าง

การสัมภาษณ์เชิงลึกเลือกตัวอย่างแบบเจาะจงเฉพาะผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการมูลฝอยใน
แต่ละเขตและใช้สโนว์บอลล์เทคนิคในการสุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องต่อไป

การเลือกตัวอย่างจากประชาชน จำนวนโดยใช้สุตรยามาเน่ และใช้ค่าความคลาดเคลื่อน
ร้อยละ 5 ได้ตัวอย่างตัวแทนครัวเรือนเขตยานนาวา 360 ตัวอย่างจากประชากรครัวเรือน 3,534
ครัวเรือน สำหรับเขตบางกะปิ 377 ตัวอย่างจากประชากรครัวเรือน 6,465 ครัวเรือน แต่การวิจัย
ครั้งนี้ใช้กลุ่มตัวอย่างเขตละ 400 ตัวอย่าง โดยสุ่มตัวอย่างตามสัดส่วนประชากรในแต่ละชุมชน
ของแต่ละเขตจนครบเขตละ 400 ตัวอย่าง เก็บข้อมูลด้วยวิธีการสุ่มใช้แบบเป็นระบบ (Systematic
Sampling) โดยเก็บ 1 ตัวอย่างจากทุก 5 ครัวเรือน

7.3 นิยามศัพท์ของตัวแปรสำคัญในการวิจัยนี้ ได้แก่

(1) มูลฝอยชุมชน หมายถึง มูลฝอยที่เกิดจากกิจกรรมต่างๆในชุมชน เช่น บ้านพักอาศัย
ธุรกิจ ร้านค้า สถานประกอบการ สถานบริการ ตลาดสด สถาบันต่างๆ ทั้งนี้รวมถึงมูลฝอย
อันตราย และมูลฝอยติดเชื้อด้วย (Office of the Cabinet Secretariat, 2007: 1-5) แต่ในวิจัยนี้ จำกัด
เฉพาะมูลฝอยชุมชนที่รีไซเคิลได้เท่านั้น เช่น แก้ว กระดาษ พลาสติก และโลหะต่างๆ

(2) การจัดการมูลฝอย หมายถึง ระบบ หลักการ มาตรการ ตลอดจนวิธีการที่เกี่ยวข้องกับ
การกำจัดมูลฝอย จนถึงการจัดมูลฝอย ประกอบด้วย การจัดการต้นทาง ได้แก่ การควบคุมการ
ทิ้งมูลฝอย การลดการผลิตมูลฝอย การคัดแยกมูลฝอยที่แหล่งกำเนิด การจัดการระหว่างทาง
ได้แก่ การเก็บรวบรวมและขนมูลฝอย การคัดแยกมูลฝอยระหว่างเก็บขน หรือการคัดแยกมูลฝอย
ที่นำมาวางนอกบ้านรอรถมาเก็บขน การแปรสภาพมูลฝอย การขนถ่ายและการขนส่งมูลฝอย ส่วน
การจัดการปลายทาง ได้แก่ การกำจัดขั้นสุดท้าย โดยวิธีฝังกลบ เผา หรือวิธีอื่นๆ
(Mahatchariyawong, 2002 : 112)

(3) การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง กิจกรรมของบุคคลในการคัดแยกมูลฝอย
บ่อยครั้งเพียงไร

(4) ปัจจัยการมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง ลักษณะเฉพาะบุคคลวัดโดยให้กรอก
ข้อมูลตามความจริงได้แก่ อายุและตอบปรนัยได้แก่ เพศ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ ระยะเวลาที่อยู่

อาศัยในพื้นที่ศึกษา ส่วนความรู้วัดโดยคำถามปรนัย ทักษะคิด วัดโดยระดับความคิดเห็น ความยินดีเข้าร่วมวัดโดยระดับความยินดีมากน้อย และความยินดีเข้าร่วมเมื่อมีปัจจัยสนับสนุนในเชิงบริบทของชุมชนวัดโดยใช้ระดับมากน้อยของความเอื้อให้เกิดความยินดี

(5) การคัดแยกมูลฝอยเพื่อการรีไซเคิล หมายถึง การแยกสิ่งที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จากมูลฝอยชุมชน

7.4 แบบวัดตัวแปรที่สำคัญในการวิจัยนี้ ดังแสดงในตาราง 1

ตาราง 1 แบบวัดตัวแปรที่สำคัญในการวิจัยนี้

แบบวัด	จำนวน ข้อ	พิสัย คะแนน รวม	อัตราภาคชั้น (class interval)	ค่าความเชื่อมั่น (α - Coefficient)
1. ลักษณะเฉพาะส่วนบุคคล*	8	-	-	-
2. ความรู้เกี่ยวกับการคัดแยกมูลฝอย*	10	0-10	-	0.63(KR)
3. ทักษะคิดเกี่ยวกับการคัดแยกมูลฝอย*	10	1-5	0.8	0.70
4. ความยินดีร่วมในการคัดแยกมูลฝอย	13	1-5	0.8	0.89
5. ความยินดีร่วมในการคัดแยกมูลฝอย เมื่อมีปัจจัยสนับสนุนในเชิงบริบทของ ชุมชน	13	0-1	-	0.91
6. การมีส่วนร่วมในการคัดแยกมูลฝอย*	10	0-1	-	-

หมายเหตุ : * แบบวัดที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง (-) หมายถึง ไม่มี

8. ผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูล ปรากฏผลการวิจัยดังต่อไปนี้

ลักษณะส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง

สรุปลักษณะส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างเปรียบเทียบกับเขตยานนาวา และเขตบางกะปิ ดังแสดงในตาราง 2

ตาราง 2 ลักษณะส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างเปรียบเทียบระหว่างเขตยานนาวาและเขตบางกะปิ

ลักษณะส่วนบุคคล	ร้อยละ (n = 400)	
	เขตยานนาวา	เขตบางกะปิ
1. เพศ		
ชาย	45.0	44.0
หญิง	55.0	56.0
2. อายุ		
ไม่เกิน 30 ปี	22.0	28.0
31 – 40 ปี	34.0	27.0
41 – 50 ปี	22.0	23.0
51 ปี ขึ้นไป	22.0	22.0
3. จำนวนสมาชิกในครัวเรือน		
1 – 3 คน	33.0	43.0
4 คนขึ้นไป	67.0	57.0
4. สถานภาพในครัวเรือน		
หัวหน้าครัวเรือน	38.0	40.0
คู่สมรสของหัวหน้าครัวเรือน	34.0	29.0
บุตร เขย สะใภ้	23.0	14.0
อื่นๆ	5.0	17.0
5. ระดับการศึกษา		
ไม่เกินประถมศึกษา	30.0	25.0
มัธยมศึกษาตอนต้น	15.0	13.0
มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	16.0	22.0
ปวส./อนุปริญญา	15.0	7.0
ตั้งแต่ปริญญาตรีขึ้นไป	24.0	33.0

ตาราง 2 (ต่อ)

ลักษณะส่วนบุคคล	ร้อยละ (n = 400)	
	เขตยานนาวา	เขตบางกะปิ
6. อาชีพ		
แม่บ้าน/พ่อบ้าน	6.0	13.0
นักเรียน/นักศึกษา	4.0	6.0
พนักงาน/ลูกจ้างเอกชน	32.0	31.0
ค้าขาย/ประกอบธุรกิจส่วนตัว	41.0	34.0
รับจ้างทั่วไป	13.0	11.0
อื่นๆ	4.0	5.0
7. รายได้ต่อเดือน		
ต่ำกว่า 10,000 บาท	32.0	43.0
10,001 – 15,000 บาท	46.0	40.0
15,001 บาท ขึ้นไป	22.0	17.0
8. จำนวนปีที่อยู่อาศัย		
อาศัยที่นี่ตั้งแต่เกิด	74.0	9.0
1 – 10 ปี	8.0	53.0
11 ปี ขึ้นไป	18.0	38.0

จากตารางจะเห็นได้ว่า กลุ่มตัวอย่างมีลักษณะส่วนบุคคลส่วนใหญ่คล้ายกัน แต่แตกต่างกันที่กลุ่มตัวอย่างในเขตยานนาวาส่วนใหญ่มีการศึกษาดำรงต่ำกว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ของเขตบางกะปิ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ของเขตยานนาวาจบการศึกษาไม่เกินระดับประถมศึกษา แต่กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ของเขตบางกะปิจบการศึกษาตั้งแต่ระดับปริญญาตรีขึ้นไป อีกประการหนึ่งกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ของเขตยานนาวาเป็นคนท้องถิ่น แต่กลุ่มตัวอย่างของเขตบางกะปิส่วนใหญ่เป็นคนต่างถิ่นย้ายเข้ามาอาศัยอยู่

ระดับความรู้ของกลุ่มตัวอย่าง

ผลการวิเคราะห์ทางสถิติพบว่า กลุ่มตัวอย่างของทั้งสองเขตมีระดับความรู้แตกต่างกันเล็กน้อย กลุ่มตัวอย่างของเขตยานนาวา มีความรู้สูงเกี่ยวกับการคิดแยกมูลฝอยมากกว่า กลุ่มตัวอย่างในเขตบางกะปิ แต่กลุ่มตัวอย่างในเขตบางกะปิมีระดับความรู้ปานกลางและรู้น้อยเป็นจำนวนมากมากกว่ากลุ่มตัวอย่างในเขตยานนาวาดังแสดงในตาราง 3

ตาราง 3 ระดับความรู้ในการคัดแยกมูลฝอยของกลุ่มตัวอย่าง

ระดับความรู้	คะแนน	ร้อยละ	
		เขตยานนาวา	เขตบางกะปิ
ระดับความรู้ต่ำ	0 – 4	3.0	8.0
ระดับความรู้ปานกลาง	5 – 7	48.0	60.0
ระดับความรู้สูง	8 – 10	49.0	32.0

**ทัศนคติ ความยินดีเข้าร่วมคัดแยกมูลฝอยและยินดีเข้าร่วมกิจกรรมเมื่อมีปัจจัยสนับสนุน
ในเชิงบริบทของชุมชน**

กลุ่มตัวอย่างของทั้งสองเขตมีทัศนคติต่อการคัดแยกมูลฝอย ความยินดีเข้าร่วมคัดแยกมูลฝอย และยินดีเข้าร่วมกิจกรรมเมื่อมีปัจจัยสนับสนุน ดังแสดงในตาราง 4

ตาราง 4 ทัศนคติและความยินดีเข้าร่วมคัดแยกมูลฝอย และยินดีเข้าร่วมกิจกรรมเมื่อมีปัจจัยสนับสนุน

ประเด็น	เขต	\bar{X}	S
ระดับทัศนคติ			
ค่อนข้างไม่ดี	เขตยานนาวา	2.28	0.60
ปานกลาง	เขตบางกะปิ	2.49	0.90
ความยินดีเข้าร่วมคัดแยกมูลฝอย			
ปานกลาง	เขตยานนาวา	3.19	0.81
ปานกลาง	เขตบางกะปิ	2.97	0.95
ความยินดีเข้าร่วมกิจกรรมเมื่อมีปัจจัยสนับสนุนในเชิงบริบทของชุมชน			
ปานกลาง	เขตยานนาวา	3.36	0.79
ปานกลาง	เขตบางกะปิ	2.62	0.91

จากตาราง 4 จะเห็นว่า ค่าเฉลี่ยเกี่ยวกับทัศนคติของกลุ่มตัวอย่างเขตยานนาวาต่ำกว่าค่าเฉลี่ยทัศนคติของกลุ่มตัวอย่างเขตบางกะปิ ส่วนความยินดีเข้าร่วมคัดแยกมูลฝอย และความยินดีเข้าร่วมกิจกรรมเมื่อมีปัจจัยสนับสนุนเชิงบริบทของชุมชนของกลุ่มตัวอย่างในเขตยานนาวามีค่าเฉลี่ยสูงกว่ากลุ่มตัวอย่างในเขตบางกะปิ

ระดับการมีส่วนร่วมในการคัดแยกมูลฝอย

ผลการวิจัยปรากฏว่า กลุ่มตัวอย่างในเขตบางกะปิมีระดับการมีส่วนร่วมสูง คิดเป็นร้อยละมากกว่าของกลุ่มตัวอย่างในเขตยานนาวา ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างในเขตยานนาวามีระดับการมีส่วนร่วมปานกลางสูงกว่าของกลุ่มตัวอย่างในเขตบางกะปิ รวมทั้งกลุ่มตัวอย่างในเขตบางกะปิมี ร้อยละระดับการมีส่วนร่วมต่ำ และไม่มีส่วนร่วมสูงกว่ากลุ่มตัวอย่างในเขตยานนาวา ดังแสดงในตาราง 5

ตาราง 5 ระดับการมีส่วนร่วมในการคัดแยกมูลฝอยชุมชนในเขตยานนาวาและบางกะปิ

การมีส่วนร่วมในการคัดแยกมูลฝอย	คะแนน	ร้อยละ	
		เขตยานนาวา	เขตบางกะปิ
ไม่มีส่วนร่วม	0	1.0	5.0
ระดับการมีส่วนร่วมต่ำ	0.25 – 3	50.0	61.0
ระดับการมีส่วนร่วมปานกลาง	3.25 – 7	49.0	23.0
ระดับการมีส่วนร่วมสูง	7.25 – 10	0.0	11.0

สาเหตุที่ทำให้ประชาชนไม่สามารถมีส่วนร่วมในการคัดแยกมูลฝอย

จากความเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามปลายเปิดถึงสาเหตุสำคัญที่สุดที่ทำให้กลุ่มตัวอย่างในทั้งสองเขตไม่สามารถมีส่วนร่วมในการคัดแยกมูลฝอย ได้แก่ ไม่มีเวลา สาเหตุรองลงมาได้แก่ ไม่มีพื้นที่เก็บมูลฝอยที่คัดแยกแล้วและแยกไปก็ไม่มีประโยชน์เพราะเจ้าหน้าที่เก็บขยะทิ้งรวมกันอยู่ดี สำหรับกลุ่มตัวอย่างในเขตบางกะปิยังอ้างสาเหตุเพิ่มเติมว่าเป็นการรบกวนของมูลฝอยที่คัดแยกแล้วด้วย ส่วนกลุ่มตัวอย่างในเขตยานนาวาอ้างสาเหตุเพิ่มเติมว่าไม่มีแรงจูงใจ รายได้จากการคัดแยกมูลฝอยไม่มากนัก ดังแสดงในตาราง 6

ตาราง 6 สาเหตุที่ทำให้ประชาชนไม่สามารถมีส่วนร่วมในการคัดแยกมูลฝอยในเขตยานนาวาและเขตบางกะปิ

สาเหตุ	ร้อยละ	
	เขตยานนาวา	เขตบางกะปิ
ไม่มีเวลา	59.0	75.0
จี้เกียจ	17.0	13.0
ไม่มีพื้นที่เก็บมูลฝอยที่คัดแยกแล้ว	48.0	30.0
เป็นแหล่งสะสมเชื้อโรค สัตว์ และแมลงภายในบ้าน	5.0	11.0
การเก็บมูลฝอยที่คัดแยกแล้วทำให้บ้านท่านรก	8.0	20.0
ยุ่งยาก	14.0	15.0
ไม่มีความรู้ในการคัดแยกขยะ	16.0	16.0

ตาราง 6 (ต่อ)

สาเหตุ	ร้อยละ	
แยกไปก็ไม่เกิดประโยชน์เพราะเจ้าหน้าที่เก็บขยะทิ้งรวมกันอยู่ดี	20.0	24.0
ไม่มีแรงจูงใจ	27.0	12.0

ผลการทดสอบสมมติฐาน

การทดสอบสมมติฐานโดยใช้ t-test, F-test, Welch test และ Pearson's Correlation ผลปรากฏในตาราง 7 ซึ่งจะเห็นได้ว่า ทั้งสองเขตมีปัจจัย 3 ประการที่แตกต่างกันเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของกลุ่มตัวอย่างในการคัดแยกมูลฝอย ได้แก่ จำนวนสมาชิกในครัวเรือน สถานภาพในครัวเรือน และความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการคัดแยกมูลฝอย

ตาราง 7 สรุปผลการทดสอบสมมติฐาน

ตัวแปร	เขตยานนาวา	เขตบางกะปิ	เปรียบเทียบ
เพศ	Not sig (p = 0.134) t-test	Not sig (p = 0.138) t-test	+
อายุ	Sig (p = 0.000) F-test	Sig (p = 0.000) Welch test	+
จำนวนสมาชิกในครัวเรือน	Sig (p = 0.000) t-test	Not sig (p = 0.332) t-test	-
สถานภาพในครัวเรือน	Not sig (p = 0.328) Welch test	Sig (p = 0.000) Welch test	-
ระดับการศึกษา	Sig (p = 0.000) Welch test	Sig (p = 0.000) Welch test	+
อาชีพ	Sig (p = 0.000) F-test	Sig (p = 0.000) Welch test	+
รายได้	Sig (p = 0.000) F-test	Sig (p = 0.000) Welch test	+
จำนวนปีที่อยู่อาศัย	Not sig (p = 0.450) F-test	Not sig (p = 0.118) F-test	+

ตาราง 7 (ต่อ)

ตัวแปร	เขตยานนาวา	เขตบางกะปิ	เปรียบเทียบ
ความรู้	Sig (p = 0.000) Welch test	Not sig (p = 0.271) Welch test	-
ทัศนคติ	Sig (p = 0.000) Pearson's R	Sig (p = 0.000) Pearson's R	+
ความยินดีมีส่วนร่วม	Sig (p = 0.001) Pearson's R	Sig (p = 0.000) Pearson's R	+
บริบทของชุมชนสนับสนุน	Sig (p = 0.000) Pearson's R	Sig (p = 0.000) Pearson's R	+

หมายเหตุ: + คล้าย ; - แตกต่าง

นอกจากการวิเคราะห์ตัวแปรการมีส่วนร่วมโดยจำแนกตามลักษณะส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามแล้ว การวิจัยนี้ยังได้สัมภาษณ์เชิงลึกบุคคลที่เกี่ยวข้อง จำนวน 14 คน เพื่อสรุปข้อมูลที่เป็นสาระสำคัญได้ดังนี้

1. การคัดแยกมูลฝอยในเขตยานนาวา ประชาชนคัดแยกมูลฝอยเพื่อการยังชีพและนับวันจะมีประชาชนคัดแยกมูลฝอยมากยิ่งขึ้น มีจำนวนร้านรับซื้อของเก่าเพียงพอราว 40 ร้าน สำนักงานเขตได้มีกิจกรรมรณรงค์ให้ประชาชนช่วยกันคัดแยก และจัดทำโครงการหลายโครงการเกี่ยวกับขยะ เช่น โครงการชักลากมูลฝอยประจำชุมชน โครงการรณรงค์ช่วยกันคัดแยกขยะ โครงการขยะหอม โครงการรับซื้อของเก่าสีเขียว เป็นต้น แต่ละโครงการได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดี เนื่องจากผู้อำนวยการเขตคนก่อนและคนปัจจุบันให้ความสำคัญเกี่ยวกับการจัดการมูลฝอยมาก มีการสืบสานนโยบายและผู้อำนวยการเขตลงพื้นที่ติดตามผลการดำเนินงานนโยบายไปปฏิบัติอย่างใกล้ชิดแสดงภาวะผู้นำที่ดี

2. การคัดแยกมูลฝอยในเขตบางกะปิ มีการประชาสัมพันธ์เชิญชวนให้มีการคัดแยกมูลฝอยแต่ไม่ได้รับความร่วมมือเท่าใดนัก มีร้านรับซื้อของเก่าที่จดทะเบียนเพียง 9 ร้าน แต่มีร้านที่ไม่ได้จดทะเบียนราว 50 ร้าน จึงน่าจะเพียงพอกับความต้องการ เขตบางกะปิมีการส่งเสริมและรณรงค์โครงการขยะหลายโครงการ เช่น โครงการธนาคารขยะของโรงเรียน โครงการชักลากมูลฝอย โครงการสาธิตทำน้ำหมักชีวภาพ เป็นต้น แต่โครงการดังกล่าวได้รับความร่วมมือไม่มากนัก มีบาง

ชุมชนที่ตัวเองโดยได้รับความสนับสนุนจากเอ็นจีโอ เช่น ชุมชนวัดกลาง และชุมชนลาดพร้าว 101 เป็นต้น เอ็นจีโอที่สนับสนุน ได้แก่ มูลนิธิพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ

9. สรุป และอภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในเขตยานนาวาส่วนใหญ่เป็นคนที่ต้องดิ้น มีการศึกษาระดับประถมศึกษา คัดแยกมูลฝอยเพื่อการยังชีพ และมีจำนวนเพิ่มผู้คัดแยกมูลฝอยมากขึ้นเรื่อย มีร้านรับซื้อของเก่ารองรับอย่างเพียงพอ แต่ราคาซื้อยังไม่ดึงดูดใจผู้คัดแยกมูลฝอย สำหรับเขตบางกะปิกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ย้ายเข้ามาอยู่ยังไม่ถึง 10 ปี เป็นคนมีการศึกษาสูง ที่อยู่อาศัยมีขนาดจำกัด ไม่มีพื้นที่เก็บมูลฝอยที่คัดแยกแล้ว และที่สำคัญไม่มีเวลาในการคัดแยกมูลฝอย สำหรับร้านรับซื้อของเก่าในเขตบางกะปิมีที่ถูกต้องกฎหมายน้อย ส่วนใหญ่เป็นร้านรับซื้อของเก่าที่ไม่มีทะเบียน การคัดแยกมูลฝอยชุมชนได้รับการประชาสัมพันธ์ณรงค์และสนับสนุนโดยเอ็นจีโอ (มูลนิธิ พล.เอกชาติชาย ชุณหะวัณ) จากการสัมภาษณ์เชิงลึกและการศึกษาข้อมูลทุติยภูมิร่วมกับการสังเกตการณ์ในพื้นที่ศึกษาเห็นอย่างชัดเจนในภาวะผู้นำของผู้อำนวยการเขตยานนาวา มีการสืบสานนโยบายจากผู้อำนวยการเขตคนเก่าจนถึงคนปัจจุบัน เช่น มีการลงพื้นที่ของผู้อำนวยการเขตยานนาวาเพื่อติดตามการปฏิบัติตามนโยบายอย่างสม่ำเสมอ และมีการประชาสัมพันธ์โดยผู้อำนวยการเขตเองในการเชิญชวนให้ประชาชนในพื้นที่คัดแยกมูลฝอย ชักลากมูลฝอย และการนำมูลฝอยมาใช้ประโยชน์ เป็นต้น

จากการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ปัจจัยที่แตกต่างกันเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการคัดแยกมูลฝอยเพื่อการรีไซเคิลของเขตยานนาวาและเขตบางกะปิ ได้แก่ จำนวนสมาชิก และสถานภาพในครัวเรือน และความรู้เกี่ยวกับการคัดแยกมูลฝอย ส่วนปัจจัยที่คล้ายกัน ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ ทักษะคิด ความยินดีในการมีส่วนร่วมคัดแยกมูลฝอย และความยินดีในการมีส่วนร่วมคัดแยกมูลฝอยเมื่อมีบริบทของชุมชนสนับสนุน

ผลการศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการคัดแยกมูลฝอย พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมในการคัดแยกมูลฝอยของกลุ่มตัวอย่างทั้งเขตยานนาวา และเขตบางกะปียังอยู่ในระดับต่ำ คล้ายกับงานวิจัยของ Phetwong (2004) ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอย : ศึกษากรณีชุมชนริมคลองพระโขนง เขตคลองเตย กรุงเทพมหานคร พบว่า ประชาชนในพื้นที่มีส่วนร่วมในการปฏิบัติอยู่ในระดับต่ำ แต่แตกต่างกับงานวิจัยของ Niemmanee and Bhuntura (2006) ศึกษาพฤติกรรมคัดแยกขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตดินแดง พบว่า ประชาชนในเขตดินแดงมีพฤติกรรมคัดแยกมูลฝอยในระดับปานกลาง และงานวิจัยของ Suttigamot (2005) ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะชุมชน กรณีศึกษา ชุมชนวัดกลาง เขตบางกะปิ

กรุงเทพมหานคร พบว่า การมีส่วนร่วมในการจัดการมูลฝอยของชุมชนวัดกลาง ส่วนใหญ่มีระดับการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ในเขตดินแดงมีปัจจัยที่ส่งผลต่อการคัดแยกมูลฝอยที่แตกต่างกับเขตยานนาวาและเขตบางกะปิ ส่วนในชุมชนวัดกลางนั้นมีการตั้งธนาคารขยะ จึงอาจทำให้ประชาชนมีระดับการมีส่วนร่วมสูงกว่าชุมชนอื่นๆ ในเขตบางกะปิ

ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการคัดแยกมูลฝอยชุมชนในเขตยานนาวาและเขตบางกะปิที่คล้ายกันทั้งสองเขตคือ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ ทักษะ ทักษะ ความยินดีในการมีส่วนร่วมคัดแยกมูลฝอย และความยินดีในการมีส่วนร่วมคัดแยกมูลฝอยเมื่อมีบริบทของชุมชนสนับสนุน มีรายละเอียดดังนี้

1) อายุ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการมีส่วนร่วมในการคัดแยกมูลฝอยชุมชน กล่าวคือ กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุไม่เกิน 30 ปี จะมีพฤติกรรมการมีส่วนร่วมในการคัดแยกมูลฝอยมากกว่ากลุ่มอายุอื่นๆ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า ในช่วง 10 ปีหลังมานี้ ประเทศของเรามีการรณรงค์ส่งเสริมให้มีการคัดแยกมูลฝอยมากขึ้น ประชาชนรุ่นใหม่จึงมีการคัดแยกมูลฝอยมากขึ้น คล้ายกับงานวิจัยของ Suthigamotaya (2005) ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะชุมชน กรณีศึกษาชุมชนวัดกลาง เขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร พบว่า อายุเป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการจัดการมูลฝอยชุมชน

2) ระดับการศึกษา มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการมีส่วนร่วมในการคัดแยกมูลฝอยชุมชน กล่าวคือ ในเขตยานนาวากลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษาตั้งแต่ปริญญาตรีขึ้นไป จะมีพฤติกรรมการมีส่วนร่วมในการคัดแยกมูลฝอยมากกว่ากลุ่มอื่นๆ ส่วนในเขตบางกะปิกกลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษามัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. จะมีพฤติกรรมการมีส่วนร่วมในการคัดแยกมูลฝอยมากกว่ากลุ่มอื่นๆ คล้ายกับงานวิจัยของ Pratompongnitikorn (2002) ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำจัดขยะมูลฝอย: ศึกษาเฉพาะกรณีเขตลาดกระบัง พบว่า ระดับการศึกษามีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำจัดมูลฝอย

3) อาชีพ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการมีส่วนร่วมในการคัดแยกมูลฝอยชุมชน กล่าวคือ ในเขตยานนาวากลุ่มตัวอย่างที่มีอาชีพพนักงาน/ลูกจ้างเอกชน จะมีพฤติกรรมการมีส่วนร่วมในการคัดแยกมูลฝอยมากกว่ากลุ่มอื่นๆ สำหรับในเขตบางกะปิกกลุ่มตัวอย่างที่มีอาชีพนักเรียน/นักศึกษาจะมีพฤติกรรมการมีส่วนร่วมในการคัดแยกมูลฝอยมากกว่ากลุ่มอื่นๆ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากในเขตบางกะปิมีสถานศึกษามากกว่าเขตยานนาวา และมีนักศึกษาอาศัยอยู่เป็นประชากรแฝงจำนวนมากกว่าเขตยานนาวา และเขตยานนาวาซึ่งเป็นย่านธุรกิจการค้าของบริษัทเอกชนเป็นส่วนใหญ่ จึงทำให้กลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมการมีส่วนร่วมสูงแตกต่างกัน ซึ่งแตกต่างกับงานวิจัยของ Subpadungchon (2003) ศึกษาพฤติกรรมการมีส่วนร่วมของประชาชนใน

การจัดมูลฝอย ศึกษากรณีเทศบาลตำบลบ้านฉาง อำเภอบ้านฉาง จังหวัดระยอง พบว่า อาชีพไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการมูลฝอยในเขตเทศบาลตำบลบ้านฉาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าพฤติกรรมการจัดมูลฝอยของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอาชีพในเทศบาลตำบลบ้านฉางมีความแตกต่างกันไม่มากนัก

4) รายได้ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการมีส่วนร่วมในการคัดแยกมูลฝอยชุมชน กล่าวคือ ในเขตยานนาวาและเขตบางกะปิกลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้ตั้งแต่ 15,000 บาท ขึ้นไป มีพฤติกรรมการมีส่วนร่วมในการคัดแยกมูลฝอยมากกว่ากลุ่มอื่นๆ คล้ายกับงานวิจัยของ Thanapholpadungkul (1995) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับการแยกประเภทมูลฝอยของผู้อยู่อาศัยในอาคารชุด กรณีศึกษาผู้อาศัยในอาคารชุดในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า การยอมรับการแยกมูลฝอยมีความแตกต่างกันตามรายได้

5) ทักษะคิด มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการมีส่วนร่วมในการคัดแยกมูลฝอยชุมชน โดยในเขตยานนาวามีความสัมพันธ์ในระดับต่ำ เชียงลบและเขตบางกะปิมีความสัมพันธ์ระดับปานกลาง ในเชียงลบ แตกต่างจากงานวิจัยของ Pheungposapa (2002) ได้ศึกษาการแยกประเภทขยะมูลฝอยของประชาชนในชุมชนเขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร พบว่า ทักษะคิดมีความสัมพันธ์กับการแยกประเภทมูลฝอยในเชิงบวก อาจเป็นเพราะว่ากลุ่มตัวอย่างทั้งในเขตยานนาวาและเขตบางกะปิมีพฤติกรรมตรงข้ามกับทักษะคิด ทำให้เข้าใจว่า ทักษะคิดมิใช่ปัจจัยเดียวที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมของมนุษย์เป็นไปตาม The Theory of Reasoned Action (Ajzen, 1991)

6) ความยินดีในการมีส่วนร่วมคัดแยกมูลฝอย และความยินดีในการมีส่วนร่วมคัดแยกมูลฝอยเมื่อมีบริบทของชุมชนสนับสนุน มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการมีส่วนร่วมในการคัดแยกมูลฝอยชุมชน ในทั้งสองเขตแต่ความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำ เชียงลบ แตกต่างกับงานวิจัยของ Barret, Walker, and Webster (2005) ซึ่งได้ศึกษาเรื่อง ธุรกิจขนาดเล็กและการฝึกอบรมออนไลน์ในออสเตรเลีย: ใครต้องการเข้าร่วม พบว่า ผู้ประกอบธุรกิจขนาดเล็กที่มีแรงบันดาลใจต่อการเติบโตของธุรกิจ และผู้ใช้อินเทอร์เน็ตเห็นยินดีเข้าร่วมการฝึกอบรมออนไลน์มากกว่าที่จะเข้าร่วมโดยไม่มีแรงบันดาลใจ ซึ่งต่างจากเขตบางกะปิมีความสัมพันธ์อยู่ในระดับปานกลาง เชียงลบ ที่คล้ายกับงานวิจัยของ Barret, Walker, and Webster (2005) อาจเป็นเพราะว่ากลุ่มตัวอย่างในเขตยานนาวามีการคัดแยกมูลฝอยด้วยตนเองสูงอยู่แล้ว ร้อยละ 65.89 (Department of Pollution Control, 2007) จึงมีความยินดีน้อยที่จะเข้าร่วมในกิจกรรมการคัดแยกมูลฝอยอื่นๆ อีก แต่สำหรับเขตบางกะปิซึ่งมีการคัดแยกมูลฝอยเพื่อการรีไซเคิลน้อย เพียงร้อยละ 9.29 จึงมีความยินดีเป็นไปในเชิงบวกตามพฤติกรรมการมีส่วนร่วมในการคัดแยกมูลฝอย

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการคัดแยกมูลฝอยชุมชนในเขตยานนาวาและเขตบางกะปิที่แตกต่างกัน คือ จำนวนสมาชิกในครัวเรือน สถานภาพในครัวเรือน และความรู้

1) จำนวนสมาชิกในครัวเรือน มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการมีส่วนร่วมในการคัดแยกมูลฝอยชุมชนในเขตยานนาวา กล่าวคือ กลุ่มตัวอย่างที่มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน 1 – 3 คน มีพฤติกรรมการมีส่วนร่วมในการคัดแยกมูลฝอย สูงกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน 4 คนขึ้นไป คล้ายกับกับงานวิจัยของ Thanapholpadungkul (1995) ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการยอมรับการแยกประเภทมูลฝอยของผู้อยู่อาศัยในอาคารชุด กรณีศึกษาผู้อาศัยในอาคารชุดในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า การยอมรับการแยกมูลฝอยมีความแตกต่างกันตามจำนวนสมาชิกที่อยู่อาศัย สำหรับในเขตบางกะปิจำนวนสมาชิกในครัวเรือนไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการมีส่วนร่วมในการคัดแยกมูลฝอยชุมชน

2) สถานภาพในครัวเรือน มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการมีส่วนร่วมในการคัดแยกมูลฝอยชุมชนในเขตบางกะปิ กล่าวคือ กลุ่มตัวอย่างที่มีสถานภาพในครัวเรือนอื่นๆ ได้แก่ ญาติ พี่ น้อง บิดา มารดา มีพฤติกรรมการมีส่วนร่วมในการคัดแยกมูลฝอย สูงกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีสถานภาพในครัวเรือนเป็นหัวหน้าครัวเรือน คู่สมรสของหัวหน้าครัวเรือน และบุตร เขย สะใภ้ คล้ายกับงานวิจัยของ Trubpadungchon (2003) ได้ศึกษาพฤติกรรมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำจัดมูลฝอย ศึกษากรณีเทศบาลตำบลบ้านฉาง อำเภอบ้านฉาง จังหวัดระยอง พบว่า สถานภาพมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการมูลฝอยในเขตเทศบาลตำบลบ้านฉาง จังหวัดระยอง สำหรับในเขตยานนาวาสถานภาพในครัวเรือน ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการมีส่วนร่วมในการคัดแยกมูลฝอยชุมชน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าสมาชิกสถานภาพต่างๆ ในครัวเรือนของกลุ่มตัวอย่างในเขตยานนาวา มีส่วนร่วมในการคัดแยกมูลฝอยไม่แตกต่างกัน หรืออาจเป็นเพราะทุกคนในครัวเรือนช่วยกันคัดแยกมูลฝอย จึงส่งผลให้ปัจจัยด้านสถานภาพในครัวเรือนไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการมีส่วนร่วมในการคัดแยกมูลฝอยชุมชน

3) ความรู้ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการมีส่วนร่วมในการคัดแยกมูลฝอยชุมชนในเขตยานนาวา กล่าวคือ กลุ่มตัวอย่างที่มีระดับความรู้แตกต่างกันมีพฤติกรรมการมีส่วนร่วมในการคัดแยกมูลฝอยแตกต่างกันโดยมีรายละเอียดว่าผู้มีความรู้เกี่ยวกับการคัดแยกมูลฝอยมากมีพฤติกรรมเป้าหมายมากกว่าผู้มีความรู้น้อย คล้ายกับงานวิจัยของ Niemmanee and Bhuntura (2006) ได้ศึกษาพฤติกรรมการคัดแยกขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตดินแดง กรุงเทพมหานคร พบว่า ผู้มีความรู้เกี่ยวกับการคัดแยกมูลฝอยต่างกัน มีพฤติกรรมการคัดแยกมูลฝอยต่างกัน สำหรับในเขตบางกะปิ ความรู้ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการมีส่วนร่วมในการคัดแยกมูลฝอยชุมชน ซึ่งแตกต่างกับ

งานวิจัยของ Pheungpoosapa (2002) ได้ศึกษาการแยกประเภทขยะมูลฝอยของประชาชนในชุมชนเขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร พบว่า ความรู้ มีความสัมพันธ์กับการแยกประเภทมูลฝอย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะระยะเวลาที่ผ่านมา กลุ่มตัวอย่างในเขตบางกะปิมีความรู้ในการคัดแยกมูลฝอยมากขึ้น และมีการส่งเสริมการคัดแยกมูลฝอยเพิ่มขึ้น จากปี 2545 จนทำให้กลุ่มตัวอย่างมีความรู้เกี่ยวกับการคัดแยกมูลฝอยเท่าเทียมกันจึงไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการมีส่วนร่วมในการคัดแยกมูลฝอยชุมชน

10. เสนอแนะ

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการคัดแยกมูลฝอยจากผลการพิสูจน์สมมติฐานมีประการเดียวที่น่าจะเสนอแนะต่อราชการท้องถิ่นได้ คือ ความรู้ในการคัดแยกมูลฝอยของประชาชน จึงใคร่เสนอแนะ ดังนี้

ข้อเสนอแนะการปฏิบัติ

1. ราชการส่วนท้องถิ่น ควรส่งเสริมให้ความรู้เกี่ยวกับผลดีของการคัดแยกมูลฝอยให้กับประชาชนในชุมชนต่างๆ มากขึ้น โดยการรณรงค์ประชาสัมพันธ์ในรูปแบบต่างๆ เช่น วิทยุชุมชน ใบบลิว วิทยากรให้ความรู้ เป็นต้น โดยช่วงจัดกิจกรรมควรจะเป็นวันหยุดสุดสัปดาห์ จะทำให้มีประชาชนเข้าร่วมกิจกรรมการคัดแยกมูลฝอยจำนวนมากขึ้น

2. ราชการส่วนท้องถิ่น ควรกำหนดนโยบายการคัดแยกมูลฝอยให้ชัดเจนและจริงจังกับการนำนโยบายไปปฏิบัติ มีการสืบสานนโยบายต่อกันไป รวมทั้ง ผู้อำนวยการเขตควรขอความร่วมมือจากประชาชนด้วยการออกภาคสนามในกิจกรรมต่าง ๆ และมีการติดตามการปฏิบัติตามนโยบายอย่างสม่ำเสมอ

ข้อเสนอแนะการวิจัยในอนาคต

หากผู้บริหารราชการส่วนท้องถิ่น หรือนักวิจัยท่านใดสนใจการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับพฤติกรรมการมีส่วนร่วมของประชาชนในครั้งต่อไปควรลองนำทฤษฎีการกระทำอย่างมีเหตุผล (The Theory of Reasoned Action) และทฤษฎีพฤติกรรมอย่างมีแผน (The Theory of Planned Behavior) มาใช้อย่างสมบูรณ์แบบ เนื่องจากการวิจัยนี้ผู้วิจัยใช้ทฤษฎีดังกล่าวไม่เต็มรูปแบบและยังคงใช้ทฤษฎีเก่า ได้แก่ ทฤษฎีทัศนคติ (The Theory of Attitude) ที่เชื่อว่า ทัศนคติเป็นปัจจัยหลักที่สำคัญต่อพฤติกรรมของบุคคล

เอกสารอ้างอิง

- Ajzen, I. (1991). *The Theory of Reasoned Action*. Retrieved on September 29, 2010 from http://wikipedia.org/wiki/Theory_of_reasoned_action.
- Ajzen, I., & Fishbein, M. (1980). *Understanding Attitude and Predicting Social Behavior*. New Jersey. Prentice – Hall.
- Albarracin, D., Johnson, B.T., Muellerleile, P.A., & Fishbein, M. (2001). Theories of Reasoned Action and Planned Behavior as Models of Condom Use : A Meta – Analysis. *Psychological Bulletin*, 127 (1), 142 – 161.
- Barret, R., Walker, E.C., & Webster, B. (2005). Small Business and Online Training in Australia: Who is Willing to Participate?. *New Technology, Work and Employment*, 20(3), 248 -258.
- Bishop, P.L. (2000). *Pollution Prevention: Fundamental and Practice*. McGraw-Hill. Singapore.
- Department of National Science & Technology. (2008). *Survival.....Thailand*. Bangkok. Than Printing.
- Department of Pollution Control. (2007). *Solid Waste Recycling*. Retrieved on February 12, 2007 from <http://www.pcd.go.th>.
- Department of Pollution Control. (2009). *Environmental Problem from Community Wastes*. Retrieved on April 19, 2009 from <http://www.pcd.go.th>
- Fishbein, M., & Ajzen, I. (1975). *Baltic, Attitude, Intention and Behavior : An Introduction to Theory and Research*. Addison – Wesley. Massachusetts.
- Green, A.O., & Hunton - Clark, L. (2003). A Typology of Stakeholder Participation for Company Environmental Decision – Making. *Business Strategy and the Environment*, 12 (5), 292 – 299.
- Glawe, U., Visvanathan, C., & Alamgir, M. (2008). *Solid Waste Management in Least Developed Asian Countries - A Comparative Analysis*. International Conference on Integrated Solid Waste Management in Southeast Asian Cities, 5-7 July, Siem Reap, Cambodia.
- Kanchom, W. (2010). Psychosocial Correlates of Peer Influence Immunity of Junior Highschool Students. *Journal of Social Development*, 12(2), 28-52.
- Katavanich, T. (2003). *General Psychology*. Bangkok. Se-Ed Publishing.
- Kitpreedaborisuthi, B. (1994). *Research Data Collection Techniques*. Bangkok. Chareonphol Printing.

- Mahatchariyawong, Y. (2002). Solid Waste Management. *Journal of the Thai Environmental Consultant*. 7(1), 1.
- Miller, K. (2005). *Communication Theories : Perspectives, Processes and Contexts*. McGraw – Hall. New York.
- Mitchell, B. (2002). *Resource and Environmental Management*, 2nd Edition. Prentice Hall, Harlow England.
- Mitchell, B. (2005). Participative Partnerships : Engaging and Empowering to Enhance Environmental Management and Quality of Life. *Social Indicators Research*. Prentice Hall, Harlow, England.
- Ngundee, J. (2002). *General Psychology*. Bangkok. Department of Psychology, The Faculty of Sociology, Kasetsart University.
- Niemmanee, T., & Bhuntura, K. (2006). *Solid-Waste Separation Behaviors of People in Dindeang District, Bangkok*. Research report. Rachabhat Suan Sunandha University.
- Office of the Cabinet Secretariat. (2007). Public Health Act (no.2),2007. *Official Gazette*. 124(28a). June 27, 2007.pp.1.
- Panich, V. (2004). What is Knowledge Management? Not Understand Unless Practice. Lecture no.5 in *Knowledge Management for the Balance Quality*. On March 17, 2004 at Impact, Muang thong Dhani, Nontaburi Province.
- Phetwong, V. (2004). *Participation of People in Garbage Treatment : A Case Study of Rimkhlong Phrakhanong Community, Klongtoey, Bangkok*. (Unpublished Master's thesis). The Graduate School of Social Development, National Institute of Development Administration (NIDA).
- Pheungpoosapa, N. (2002). *Community Solid Waste Recycling Practice of People in Bangkapi District of Bangkok*. (Unpublished Master's thesis). Chulalongkorn University.
- Pratompongnitikorn, S. (2002). *People's Participation in Garbage Disposal : A Case Study of Latkrabang District*. (Unpublished Master's thesis). The Graduate School of Social Development, National Institute of Development Administration (NIDA).
- Novabizz. (2009). *Attitude*. Retrieved on January 30, 2010 www.novabizz.com
- Pryor, J. (2009). *Belief, Truth and Knowledge*. Retrieved on April 18, 2010 from www.jimpryor.net.

- Russell, B. (1926). *The Theory of Knowledge* Retrieved on April 18, 2010 from www.marxists.org.
- Subpadungchon, S. (2003). *Public Participation in Practical Solid Waste Disposal : Case of Bhan Chang Municipality, Rayong Province*. (Unpublished Master's thesis). Burapa University.
- Suttigamot, P. (2005). *People's participation in community's solid waste management : a case study of Wat Klang Community, Bangkapi, Bangkok*. (Unpublished Master's thesis). The Graduate School of Social Development, National Institute of Development Administration (NIDA).
- Thanapholpadungkul, U. (1995). A study of factors affecting the acceptance of solid waste separation : case study of condominium residents in Bangkok. (Unpublished Master's thesis). The Graduate School, Mahidol University.
- United Nations. (1952). *The United Nations conference on environment and Development (UNCED)*. 3 – 14 June 1992. Rio de Janeiro.
- Wongsawatdhiwat, J. (1995). *Attitude, Belief and Behavior*. Bangkok. Assumption University.